

יעקב שרת / איש מאדים השתגעו להיות שפויים

מכיוון שלא הייתי שם, לא אוכל לדווח ממקור ראשון מה בעצם קרה. כנולד תפוס-שרעפים אל המכתבה, לא נותר לי אלא לדמיין.

אך לפני זמן קצר חוממו והוממו בעזרתם האדיבה של עיתונים ושאר אמצעי-תיקשורת האמין, כי הנה-הנה הולכת מילחמה גדולה באפריקה בין לוב - לקוחת-בריה"מ ובין סודאן ומצרים - לקוחות-ארה"ב. כידוע, לוב הקד"א פית, שכבשה את צ'אד, התכוננה, לא פחות ולא יותר, לפלוש לסודאן ולמצרים על מצרים גם מדרום על-ידי החוקתה בגרון הנילוס, ומסודאן אכן הגיעו אלינו הדיים של תופי-מילחמה. ומה טוב לנו יותר מאשר איזו מילחמה באזור, שמוכיחה כי הוא אינו יציב, ולכן אין על מי לסמוך, וכולם שקרנים ובוגדנים, ולכן אידישט מי שמחזיר שטחים, שלא לדבר על מי שממר על שלום.

מה עושה אלוהים? ברית-המועצות האימתנית, שלפי קצב התפשטותה בעיתונים מסויימים כבר היתה צריכה מזמן להתפשט עד דרום-אפריקה לפחות, פשוט מסרבת להסתבך יותר מדי עם קד"אפי המטרף, וכל המהלך הגאוני של כיבוש צ'אד ושל כיבוש סודאן - בדרך לכיבושים נוראים נוספים של שלוחי מוסקבה הנרצעים - מילחמה - לוקח רוורס.

אך, כמה חבל שלא פרצה מילחמה!
אך למרות שלא היתה מילחמה, ולוב דלילת-האוקלוסין לא נתנה פיתחון-פה לסודאנים ולמצרים למחץ אותה ולו כמכות כפות רגליהם, האיזור לא נעשה סמל ליציבות העו"ל למתי האמריקאים הבלתי-שפויים ימשיכו לפור עצצועי אוואקס יקרים מסעודיה ועד מרוקו, כדי לזרו את נפילת סודותיהם בידי הרוסים, שאומנם אינם כובשים כל-כך מהר את העולם (הם יודעים שאחר-כך יצטרכו להאכיל אותה, ולהם אין במלאי אפילו לעצמם, שלא לדבר על מה שיצטרפו לספק קודם כל לפולנים, אם יפלוש לארצם המרדנית), אבל סקרנים גדולים הם היו ונשארו, כפי שמעידה תחיית חוסס הצוללת בחוף השוודי; ואילו הישראלים הבלתי-שפויים ימשיכו לצבור את א-יאהדת העולם חרף היותם גדולי הכוב"ש שים ההומאניים בהיסטוריה, שפשוט אינם מסוגלים להיפרד משטחים, שהודות להם זכו בקידמה שאין דומה לה. ובכל זאת, אילו רק היתה איזו מילחמה בסיביה, כדי להצדיק מוחשית יותר את כל הטירופים הללו! מה קרה לרוסים, מה קרה ללובים - הם השתגעו להיות שפויים?

הפרופסור והשפופנים

קשה לומר, שתושבי השטחים קיבלו את פני שרי-האוטו-נומיה שלהם, הפרופ' מנחם מילסון, בתשואות הערצה. אפשר לומר אפילו שלהיפך. כך או כך, ראשית ימי שרתה של הפרופסור המומחה לספרות ערבית, אם איני טועה, מומחיות של אקדמית שלכאורה היה עליה להרשים עמוקות את תושבי השטחים, ובראש ובראשונה את המשכילים שבתוכם - אינם מצטיינים בשובה ונחת אקדמית. העניין הוא בזה, שדווקא בימים אלה, שבהם היה הפרופסור לספרות ערבית אמור להנביט וניצי שיתוף-פעולה בין כבושים וכבושים, החליט אמור שהחליט לסגור את אוניברסיטת בירזית לזמן בלתי-מוגבל. היה היו ימים פסטורליים בעשור הראשון של המאה, שבהם דודתי עדה שרתוק (גולומב) בת השמונה או העשר היתה רוכבת יום-יום לבדה על חמור מביתה שבעין-סינייה לבית-ספר של הזמירות בג'יפנה הסמוכה לבירזית, ואין פוצה פה ומצפצף בשומרון. אבל מאז 1906 עברו הרבה מנוזיה צבאיות ובאדי הראמיה, ומה שהיה אפשר בימי התורכי אינו אפשר יותר היום. שום יהודי לא יוכל ללמוד היום בבירזית דבר, מלבד העובדה המפליאה, שבני עם אחד אינם הפצים בשילוט עם אחר. ולא צריך לרלב על חמור לבירזית, או להיות בעל ראש חמור, אם לא איכפת לכם, כדי לתפוש את היחסיות המוקבעת שבין הראייה הישראלית את אוניברסיטת בירזית, כ"קצרות לאומני" ובין הראייה הלא-ישראלית את המוסד הזה כאקדמי למחזורין.

עכשיו לא רק יצא לישראל שם של סוגרת אוניברסיטאות - מעוין האקדמיות - של עם כבוש, אלא שמבחינה מעשית מאוד כ"דוכן פלשתינים לא ילמדו, ומי יודע לאיזה חטאים תביא אותם בטלסם, ובאין להם מקצוע גם יקטנו סיכוויים לקבל עבודה מכניסה בנסיוניות המיפוף, ולא תחיה להם ביריה אלא לעבוד בישראל ביום ולהלוויל לידים בגדה בילה. אני משער, שהפרופסור מילסון אינו מורש ממצב זה. פרופסורים, אנשי אקדמיה, אינם ממחרים להתרגש. זה משבש את האובייקטיביות המדעית. הרי לא לפני זמן רב (במאי 1981) פירסם הפרופסור שלנו מאמר רב כמות ואיכות בירחון האמריקאי "קומונרי" ושמו, "איך לעשות שלום עם הפלש-תינים", שם הוא מסביר בשום-שכל כיצד אפשר לעשות את השלום הנ"ל בשטחים הכבושים על-ידי ישראל: לקפח את האנטי-ישראלים ולטפח את הפרוישטוראליים (כלומר כיצד אפשר לדפוק את השואפים לעצמאות ולטפח את הקוויזליני-גים). מבעד לשקלא האקדמית ביצבצה באותו היבור מעשיות פרי הכרת המציאות בשטח (ואכן הפרופסור היה בשעתו קצין בכיר במימשל בגדה), נוסח: אין בעיות, בעזרת המקל והגור, לנו יהיה הנור. הכל טוב ויפה. כולנו חכמים וכולנו בוגים וכולנו יודעים שבחיי יום-יום אנשים צריכים לאכול וללבוש ולדורו ולהתפרנס, ומי שבדיו חשפים ישירות וניכרות על תיפקודיהם בטיסיות שכלה, בוודאי יוכל להשיג הישגים לא מבוססים בהקלת שליטתו באנשים ובשטח.

כך חולפת החהילה

(המשך מעמוד 44)

יום. אהבתי מאוד לעבוד בלילות. ואת הנסיעות ממקום למקום.

כששומעים שמחפשים שחקנית לסרט היא ניגשת להיבחן אצל מנחם גולן וירוס גלובוס. כעבור חמש דקות גולן אמר: זהו זה! מספרת אבירמה. הייתי מבולבלת נורא. כי הייתי ילדה ירושלמית שרק השתחררה מלהקה צבאית. וכל זה בא לי מהר מדי. לא הייתי היפה של הכיתה ורק היום אני מבינה למה אנשים ציפו ממני.

מנחם גולן היה אז האימפריה הישראלית לקולנוע. אומנם שמעתי את השם גולן אך לא ראיתי את הסרטים שלו. לכן כשבחרו אותי לא הייתי ברקיע ה"שביעי. דאגתי מאוד. כי לא ידעתי מה זה קולנוע. מה זה תפקיד ואיך לבנות דמות.

היה רעש גדול מסביב לעניין. הביאו עיתונאים ואני הייתי אבודה לחלוטין בכל העסק. הרגשתי שזה מזויף נורא. יום אחד לוקחים ילדה בלי נסיון. נתנים לה תפקיד כסרט ופיתאום היא נהיית סטאר. הרגשתי שזה חסר משמעות. שזה ריק ושאין לה כוונה.

אבירמה, שבאה מבית פשוט והיתה ב"תנועת-יועץ ובקוביץ, התייחסה אל עב"ד המישחק בחרדת-קודש. אך המיפוש עם עולם הסרטים ניפץ לה את המיתוס. חוסר הביטחון בחיי השחקן שבתחילה קסם לה, הפריע לה והסריד אותה בשלב מאוחר יותר. כשמצאה עצמה ללא עבודה במשך תקופה ארוכה, היא נתפסה לחר"דת.

„ראיתי איש קטן, עיף וחולה“

הייתי צריכה להשפיל את עצימי, לרוץ מתאטרון לתיאטרון ו לבקש עבודה. המפיקים והבמאים נתנים להשחקן הרגשה שהוא זבל. וכשקבלתי שוב רשום את אותה התשובה: נתקשר אלייך, כמעט השתגעתי. אז הבנתי ש"אני יכולה לעשות אלף תפקידים אך כל יום זהו מאבק מחדש. וזהו הרגשה מתישה."

יום אחד, כשאמר לה איצקו רחמימוב ז"ל, לפני שעלה לבימה: „תראי אותי, בן אדם בן חמישים, וזו הפרנסה שלו. מה אני אבירמה? הבינה אבירמה שהיא אינה יכולה לעמוד במחיר שעולם זה תובע מאנשיו. „ראיתי איש קטן, עיף וחולה שלא התפרנס כל כך טוב.“ אבירמה נקלעה למיילכוד ולא ידעה מה לעשות. „כי הטעם של עמידה על הבמה משכר. האפשרות שלך לרחק קהל - זו תחושה נפלאה. ברגעים כאלה כל העולם מת. זהו שיכרון שכל הזמן רוצים להגיע אליו. ואתה משתעבד לו כמו לסם.“

אך מצד שני נמאס על אבירמה חר"סר הביטחון שבחיי השחקן. מאורח החיים הצעוני וההרגשה שהיא „בובה על חוט.“ היא הרגישה שחשוב לה לנהל את חייה ולשלוט בהם. היא נמלטה אל האוניברסיטה, לכאורה כדי ללמוד מישחק ורתיאטרון באופן מקצועי, אך למעשה היא רצתה זמן למחשבה. מהר מאוד היא מצאה עצמה בחוג לספרות כללית. כאן היא הבינה שמה שהיא רוצה בעצם זה לכתוב. ולאט-לאט היא התחילה גם להעז. אך היא גם מודה שהמעבר לאלמנטים היה קשה מאוד. „זה שאף אחד לא יודע מה אני עושה הקפץ אותי. אז גילית שהאלמנט הזה של להיות ידועה ולקבל משוב חשוב לי. זה נתן לי את ההרגש שאני קיימת.“

היום, כתיאטרית בטלוויזיה הלימודית ובמתרגמת ומחברת סיפורי ילדים, היא הרגישה שמצאה את מקומה. שוב היא חוזרת אל אורות הורקורים והמצלמות. אך הפעם היא מאחרי הקלעים. זהו כנראה חידק שקט להיגמל ממנו. „היום אני מתייחסת בהבנה רבה אל השחקנים, כי אני יודעת בדיוק מה עובר עליהם.“

את גילגוליה בעולם התיאטרון היא רואה רק כשלב בהתפתחותה האישית. ור כחוליה נוספת בחיפוש העצמי שלה: „אני לא מאמינה שלפני גיל 30 אתה באמת יודע מה אתה רוצה לעשות. לוקח הרבה זמן למצוא למה אתה בדיוק מצאים. כי עלימנת להתפתח לאדם שלם. אתה מוכרח איזשהו עומק. ואל זה אתה לא מגיע דרך פירסום ווהר מפברקים. זהו דבר שבא מבפנים, לא מבחוץ.“

שירש מיימון

אלא שמעבר לכל זה, קצת מעל לפני השטח, הייתי אומר, מצטייר לפנינו מצב מיפלצתי, שבו איזה פרופסור בן עם אחד מצד אחד מצד שני, קצת גורבות צפויות אלה או אחרות של בני קבוצה לאומית מסויימת אחרת, על גיוויים מסויימים אלה או אחרים (בשיתוף קיפוח-טיפוח או מקל-גור), המבוצעים על-ידי שליטים בני לאום אחר. מה זה פה, פרופסור, מעבדת ניסוי בשפופנים?

אקדמאים, גם ישראלים, צריכים לדעת מי היו אלה שהעזו לעשות ניסויים בבני-אדם כאילו היו חיות-מעבדה, ובמה זה נגמר.

יש לנו כינרת

בטבריה, כך שמעתי, הפסיקו לשאוב מים מהכינרת. ברגע מסויים, כשההבדל נעלם, החלו שם אנשים להשתין לכוס או לקומקום, להוסיף גרגר כלור קרצינוגני, לערבב את התמיסה - והרי לכם חומר במצב-צבירה נוזלי, הקרוי בישראל מים.

מתי נלך כולנו בעיקבות אותם טבריינים מעשיים, החוס"כים למדינה מיליונים באי-הפעלת משאבות צורכות-אנרגיה, אין לדעת בדיוק. מצד אחד זה תלוי במיתקפת היסטי-הציבור של אשר-על-המים, ומצד אחר כמה שהעין רואה והלשון טועמת והרופא שבודק אותך אומר. אבל בעיקרון ברור, שכל אזרח ישראלי יעדיף לשתות את ה"מים" ממקורותיו, הוא מאשר את ה"מים" ש"מקורות" מזרימה לו לבזרי ביתו ממקורות של זולתו.

אם נמשיך להיות מדינה עשירה-עניה (או עניה-עשירה), המכלה את משאביה היקרים בשטחים הכבושים בצורות שונות ומשונות (כדי שהפרידה מהם תהיה קשה ומכאיבה ככל האפשר), ועל קיום מצוות דתיות שונות ומשונות (איש עוד לא חישב באיזה הור-עתק עולים לאזרח כל המימסד הדתי ושיגיונותיו הציבוריים, הנאכפים על-ידי המדינה במ"ד חס גוברים והולכים מאז קום המדינה), ונמשיך לחסור את הכסף הדרוש למניעת שואת מי השתייה, לא ירחק היום שלא יהיה צורך בברכים בבתים. אין ספק, בקרוב יהיה המשקה האופנתי בישראל מים חמים זכים וטהורים - מים פשוטים, טבעיים אך נדירים - מיובאים מרחבי עולם. וראו זה פלא: למימון היבוא הזה יימצא כל הכסף הדרוש, החסר כל-כך למימון הפעולות החינוכיות בתיחזוק מערכת המים הארצית בעוד מועד.

אבל במדינה עניה-עשירה (או עשירה-עניה) הכל יכול להיות. אז אתה רוצה לשתות מים? מה הבעיה? קח חביבי את הכוס הזאת, גש מאחרי הווילון הזה, שם, מלא אותה והוסף כמה טיפות כלור מהקבוק הזה, עצום עין, סתום אף, גמע וצעק: „יש לי כינרת!“

מה אתם עושים באופוזיציה

בחוגי העבודה השומה מה רבה. נוסעים! וישר לאמריקה! ארבעת המאוסים כבר מרכזים מיזודות ריקות, רושמים בפינקסים מידות לגניסים ושאר מיני המונות, מקב"לים המלצות להצעות הטובות ביותר בברודוויי, אגורים עצות למכביר, וכו' וכו'. במצב ערביסיעתי מאושר זה לא נותר אלא לקוות, שבני המזל שלנו, אשר זכו בטיסתי-תינים על חשבון משלם המיסים הישראלי לארצות-הברית ובחזרה, יש-כילו „להסביר“ לאמריקאים את שגיאותיהם המדיניות-צבאיות הנוראות במטרה-הליכון, ויחזרו אלינו לאחר חיסול גמור של שמונה נקודות פאחד.

כל זה כמובן בהנחה, שאמריקה מחכה להם ולארבעת מסבירי הליכוד שעומים יצאו לדרך. ומה אם היא לא כל-כך מוכנה? האם באמת מישלחת של שמונה חברי-כנסת מן הליכוד והמערך היא הדבר אשר לו ממתנה ארצות-הברית בכלי-וינעינים בימים טרופים אלה? עוד חסר לנו, מממני המסע ההסברתי המפגרי-אחרי-המאורעות הזה, ששיגור מעב"ר ת „קולומביה“ ייחדה כמה פעמים נוספות, כדי להשיח כליל את השמיניה שלנו בתודעה האמריקאית. במצב זה, יש לשער, יימצאו בית-כנסת או שניים שבהם יינתן למסבירינו לשאת את דברם באנגלית - כך יש לשער - נגד המדיניות האמריקאית הפרוטקטורית, על-מנת שיוכלו לחזור ולהכריז פה בארץ-חמדת-אבות: הסברנו!

אבל אם אמריקאים באמת מוכנים למזמומים לקבל את פני המסבירים שלנו, כי אז ראוי להם, למסבירינו, להתכונן, ולהתכונן היטב. מפני שמסע הסברה ישראלי באמריקה-של-היום אינו מסע ניצחון מובטח מראש. מלאכתם של המסבירים לא תהיה קלה. הם לא יהיו חופשיים להזן שבדריהם אך ורק באוויליות המדינית האמריקאית. הם יישאלו שאלות נוקבות גם לגבי אוויליות המדיניות הישראלית. ובאמריקה יש מי שיועד לשאול.

איני רוצה לסייע לאויבנו החותרים לכלותנו בהבאת דוגמות לשאלות מביכות מאוד, שמסבירינו עשויים להישאל, חס וחלילה. אני עוד עשוי להוליד חרדת-ניסיעת בלב מישחו, וחבל על הילדים הממתנים בקוצר-רוח למתנות. אבל שאלה אחת פשוט אי-אפשר שלא לשאול את מסבירי העבודה היוצי-אים לדרך: אם אתם יוצאים ללמד סניגוריה על מדיניות, הליכוד מה אתם עושים באופוזיציה?